

Eko Bülten'de *5.yıl***TİSK AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ- ARALIK 2013 (SAYI: 58)**
30.12.2013**GENEL DEĞERLENDİRME****"Çin'den ithalatımız 10 yılda 8 kat arttı."**

 2014'e girerken gelişmiş ülke ekonomilerinde canlanma belirtileri başladı, ABD büyüme trendine girdi.

 Türkiye'de GSYH 3. Çeyrekte %4,4 arttı, en hızlı büyüyen sektör bankacılık oldu. İmalat sanayii %4,9 büyüdü. Büyüme iç talepten kaynaklandı. Hanehalkı tüketim harcamaları artarken, kamu kesimi tüketim harcamaları azaldı. Yatırım harcamaları %6 arttı ancak yatırımların GSYH içindeki payı azaldı. Özel sektörün yatırım yapma gücü arttı. Dış talebin büyümeye katkısı negatif oldu.

 Sanayi Üretim Endeksi aylık bazda %3,1 azalırken, yıllık bazda %0,7 arttı. İmalat sanayiinde aylık azalış %3,7; yıllık artış %0,9 oldu. Dayanıklı tüketim malı imalatı 2013 yılında dalgalı bir seyir izledi, bu da büyüme oranına yansdı.

 Toplam Sanayi ve İmalat Sanayii Ciro Endeksleri yıllık bazda %6,8 oranında yükseldi. En yüksek ciro artışı sermaye malı imalatı sektöründe görülürken, dayanıklı tüketim malı sektörü %12 ile en yüksek kaybı yaşadı.

 İşsizlik artmaya devam ediyor. İşgücüne katılma oranı 0,3 puan arttı. İşsiz sayısı 292 bin kişi ve işsizlik oranı 0,8 puan arttı. İşsizlik oranı genç nüfusta %19,4'e yükseldi. Mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam oranı 0,1 puan azaldı, işsizlik oranı 0,1 puan arttı.

 Ekim 2013'te yıllık bazda ihracat %8,2 azaldı, ithalat %3,7 arttı. Dış ticaret açığı %31,8 artışla 7,4 milyar dolara çıkarken, ihracatın ithalatı karşılama oranı %62,1'e geriledi. İhracatta AB'nin payı %43,8'e yükseldi.

 Cari işlemler açığı Ekim ayında 2,9 milyar dolara, ilk 10 ayda ise 51,9 milyar dolara çıktı. İlk 10 ayda cari açık kısa vadeli sermaye hareketleri yoluyla kapandı. TCMB, cari açığın sürdürülebilirliğini sıcak para girişine bağlıyor.

 Cari açığın nedenini sadece enerji üretimi için gerekli ara mallarla ilgili görmek doğru değil. Çin'den bu nevi mal ithal etmediğimiz halde Çin ile dış ticaret açığımız 17,5 milyar dolar. Çin'den ithalatımız son 10 yılda 8 kat arttı.

 TCMB 2014 para ve kur politikasını açıkladı. TCMB'nin 2014 yılına ilişkin temel amacı fiyat istikrarını sağlamak, hedef enflasyon %5. TCMB sermaye akımının hacmini belirlemeye çalışacak, iç talebi kıstak için ticari kredilere ağırlık verecek. Zorunlu karşılıklar basitleştirilirken, likidite yönetiminde TCMB daha aktif konuma gelecek, döviz kuru dalgalanmalarını kontrol altında tutacak önlemler alacak. TCMB'nin 2013 enflasyon tahmini %7.

Dünya Ekonomisi:

2014'e girerken küresel krizden en çok etkilenen gelişmiş ülke ekonomilerinde canlanma belirtileri güçlenmeye başlamıştır. Özellikle ABD ekonomisinin büyüme trendine girdiği kesinleşmiştir. Bunun bir sonucu olarak ABD Merkez Bankası (FED) tahvil alım programında kısıntıya gitmiştir. FED bu ay içinde yaptığı toplantıda 2014'ün Ocak ayından itibaren tahvil alımını 85 milyar dolardan 75 milyar dolara çekeceğini açıklamıştır. ABD'nin aldığı bu kararda, büyüme ve istihdam verilerinde görülen olumlu gidişin önemli payı olmuştur.

Aralık ayında OECD Ülkelerine ilişkin açıklanan veriler gelişmiş ülkelerde yeni bir dönemin başladığını göstermektedir. OECD ülkeleri 2013 yılının üçüncü çeyreğinde ikinci çeyreğe göre %0,5; 2012 yılının üçüncü çeyreğine göre %1,4 oranında büyümüştür. OECD'deki bu gelişmeye bir destek de AB ve Euro Bölgesi Ülkelerinden gelmiştir. Üçüncü çeyrekte, ikinci çeyreğe göre GSYH'yi Euro Bölgesi Ülkeleri %0,1; Avrupa Birliği (AB28) %0,2 oranında artırmayı başarmıştır. Bu ülkeler geçen yılın aynı çeyreğinde farklı eğilim göstermişlerdi. Büyüme oranları görece olarak küçük olabilir, fakat gidişatın tersine dönmesi açısından önemli bir gelişmeyi ifade etmektedir.

Üstelik OECD Ülkelerinin bir kısmı bu oranın çok üzerinde büyümüştür. 2013 yılının üçüncü çeyreğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre GSYH Japonya'da %2,6; İngiltere'de %1,5 ve ABD'de %1,6 oranında yükselmiştir. Aslında gelişimin bu yönde olma ihtimali yüksekti; OECD Bileşik Öncü Gösterge Endeksi Mayıs ayından bu yana artmaya başlamıştı. Nitekim Eylül ayında Bileşik Öncü Gösterge Endeksi geçen yılın Eylül ayına göre %0,97 oranında yükselmiştir.

Büyümenin de etkisi ile OECD Ülkelerinin işsizlik ortalaması Eylül ayında Ağustos ayına göre değişmemiş ve %7,9'da kalmıştır. Böylece son üç ayda OECD'de işsizlik oranı artmamıştır. OECD'nin yedi büyük ekonomisinin işsizlik oranı da %7,1 düzeyinde gerçekleşmiş, bu oran Ağustos ayı gerçekleşmesinin (%7,2) altında kalmıştır.

2014'e girerken gelişmiş ülke ekonomilerinde canlanma belirtileri başladı, ABD büyüme trendine girdi.

Euro Bölgesi, AB ve OECD Ülkelerinin büyüme rakamları da trendin tersine dönüşünü destekledi.

OECD Bileşik Öncü Gösterge Endeksi'nin Mayıs ayından bu yana seyri büyüme trendine işaret etmişti.

Büyümenin de etkisiyle OECD'de işsizlik oranı artmadı.

OECD'deki bu olumlu havanın altında yatan ana neden özel tüketim ve yatırım harcamalarının yılın üçüncü çeyreğinde yukarıya doğru kıpırdamaya başlamasıdır. Özel tüketim ve yatırım harcamaları yılın ikinci çeyreğine göre %0,2 oranında yükselmiştir. Başta OECD ve Euro Bölgesi Ülkeleri olmak üzere gelişmiş ülkeler, özel tüketim harcamalarının artmasını, bunun etkisi ile enflasyon oranının da yükselmesini dört gözle bekliyorlardı. Nitekim Kasım ayında AB'de fiyatlar genel düzeyinin, geçen yılın Kasım ayına göre yıllık bazda %0,9, Ekim 2013'e göre %0,7 oranında artmasını bu ülkeler doğal olarak memnuniyetle karşılamıştır.

Türkiye Ekonomisi:

Aralık ayında açıklanan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla verilerine göre, 2013 yılı üçüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisi sabit fiyatlarla %4,4 büyümüştür (**Şekil 1**). Üçüncü çeyrekte en hızlı büyüyen sektör %11 ile bankacılık olmuştur. İmalat sanayii ise bu dönemde sabit fiyatlarla %4,9 oranında bir üretim artışı sağlamıştır. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH ise üçüncü çeyrekte bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,3 oranında yükselmiş; mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış GSYH ise bir önceki döneme göre %0,9 yükselmiştir.

Açıklanan verilere göre bu dönemde Türkiye ekonomisi iç talep, özellikle de hanehalkı tüketimi kaynaklı büyümüştür (**Şekil 2**). Nitekim üçüncü çeyrekte hanehalkı nihai tüketim harcamaları %5,1 artmıştır. Kamu kesimi bu dönemde tüketimine kısıtlama getirmiş ve nihai tüketim harcamalarını sadece %0,6 artırmıştır. 2013 yılı üçüncü çeyreğinde hanehalkı tüketim harcamalarının toplam GSYH içindeki payı %68 olurken 2013 yılı ilk dokuz ay ortalaması %71 olarak gerçekleşmiştir. Kamu kesimi tüketim harcamalarının payı ise yılın üçüncü çeyreğinde kemer sıkma politikasının bir sonucu olarak azalmıştır.

Harcama yöntemine göre hesaplanan GSYH verilerine göre gayri safi sabit sermaye oluşumu (yatırım harcamaları) sabit fiyatlarla %6 yükselmiştir. Buna rağmen toplam yatırımların GSYH içindeki payı ikinci çeyrekte %21,4 iken, üçüncü çeyrekte %18,7'ye gerilemiştir. Özel sektör yatırımlarının payına gelince, %16,4'ten %14,5'e inmiştir. Bu da özel sektörün yatırım yapma güçlüğüne devam ettiğini göstermektedir.

OECD'deki gelişmelerin arkasında özel tüketim ve yatırım harcamalarının artmasının etkisi var.

GSYH 3. Çeyrekte %4,4 arttı, en hızlı büyüyen sektör bankacılık oldu. İmalat sanayii %4,9 büyüdü.

Türkiye ekonomisi iç talep kaynaklı büyüdü. Hanehalkı tüketim harcamaları artarken, kamu kesimi tüketim harcamaları azaldı.

Yatırım harcamaları %6 arttı ancak yatırımların GSYH içindeki payı azaldı. Özel sektörün yatırım yapma güçlüğü arttı.

Yılın üçüncü çeyreğinde dış talebin GSYH'ye verdiği katkı azalmaya devam etmiştir. Mal ve hizmet ihracatı (sabit fiyatlarla) %2,2 azalırken, mal ve hizmet ithalatı %6 oranında artmıştır. Bunun neticesinde ihracatın GSYH içindeki payı 2012'de %26,4 iken, 2013'ün ilk dokuz ayında %25,4'e inmiş ve net dış talebin GSYH'ye katkısı negatif olmuştur.

Net dış talebin büyümeye katkısı negatif oldu.

Sanayi Üretimi, Ciro ve Sipariş Endeksleri:

2013 Ekim ayında Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretimi bir önceki aya göre %3,1 azalmıştır. Alt sektörlerden madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi %2,1; imalat sanayii sektörü endeksi %3,7 oranında azalırken, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %0,5 artmıştır. Ana sanayi gruplarında en yüksek düşüş %6,9 ile dayanıklı tüketim malı imalatında gerçekleşmiştir. Bu sektörü %4,3 ile dayanıksız tüketim malı sektörü ve %4 ile sermaye malı sektörü izlemiştir.

Sanayi Üretim Endeksi aylık bazda %3,1 azalırken, yıllık bazda %0,7 arttı.

İmalat sanayiinde aylık azalış %3,7; yıllık artış %0,9 oldu.

Ekim 2013'te Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretimi ise bir önceki yılın aynı dönemine göre ancak %0,7 oranında artabilmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi %7,4 azalırken, imalat sanayii sektörü endeksi %0,9 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %3,7 oranında yükselmiştir.

Dayanıklı tüketim malı üretimi 2013 yılında dalgalı bir seyir izledi, bu da büyüme oranına yansdı.

Konut ve dayanıklı tüketim malı sektörlerine yönelik talep ve bunlardaki üretimin değişimi, ekonomik büyümenin yönüne işaret etmektedir. 2013 yılında dayanıklı tüketim malı üretimi dalgalı bir seyir izlemiştir. Bunun temel nedeni yurtiçi satışlardaki yetersizlik ve ihracatın istikrarsızlığıdır. Sanayi üretimindeki bu oynaklık büyüme oranına da yansımaktadır.

Nitekim Türkiye ekonomisi 2013 yılının üçüncü çeyreğinde %4,4 büyümüştür. Yılın üçüncü çeyreğindeki bu büyüme oranı sanayi üretiminin üçüncü çeyrek artış oranının (%3,6'nın) biraz üzerinde gerçekleşmiş ise de, uzun dönemde bu iki değişken arasındaki korelasyon oldukça güçlüdür.

Sanayi Ciro Endeksi 2013 Ekim ayında 2012 yılının aynı ayına göre %6,8 oranında yükselmiştir. Madencilik ve taşocakçılığı ciro endeksi %5,8, imalat sanayi ciro endeksi ise %6,8 artmıştır.

Sanayi ciro endeksinde ana sanayi grupları sınıflamasına göre en fazla artış %14,1 ile sermaye malı imalatı sektöründe gerçekleşmiştir. Dayanıklı tüketim malı sektörü ise Ekim ayında geçen yılın Ekim ayına göre %12 ile en yüksek ciro kaybı ile karşı karşıya kalan sektör olmuştur. İmalat sanayii alt gruplarında en fazla ciro artışı %27 ile diğer ulaşım araçlarının imalatında sağlanmıştır. Bu sektörü %26,3 ile tütün ürünleri imalatı ve %23,3 ile elektrikli teçhizat imalatı sektörü izlemiştir. İmalat sanayii alt sektörlerinde ise 2013 yılı Ekim ayında 2012'nin aynı ayına göre en yüksek ciro kaybı %52,4 ile diğer imalatlarda gerçekleşmiştir. Ciro kaybında bu sektörü %6,9 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı ile %2 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı sektörü izlemiştir.

2013 yılı Aralık ayında imalat sanayi genelinde Kapasite Kullanım Oranı, geçen yılın aynı ayına göre 2,4 puan artmış ve %76'ya çıkmıştır. İmalat sanayiinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı ise bir önceki aya göre 0,9 puan artarak %75,9 düzeyine yükselmiştir. Mal gruplarına göre kapasite kullanım oranlarında dayanıklı tüketim malları grubunda düşüş görülmesi yeni yıla girerken kısmen kaygı uyandıracak bir gelişme olarak görülmektedir.

Toplam Sanayi ve İmalat Sanayii Ciro Endeksleri yıllık bazda %6,8 oranında yükseldi.

En yüksek ciro artışı sermaye malı imalatı sektöründe görülürken, dayanıklı tüketim malı sektörü %12 ile en yüksek kaybı yaşadı.

Kapasite Kullanım Oranı yıllık bazda 2,4 puan, aylık bazda 0,9 puan arttı.

İstihdam ve İşsizlik:

Eylül 2013 döneminde istihdam edilenler sayısının bir önceki yılın aynı dönemine göre 336 bin kişi artmasına karşılık işsizlik oranı %9,9'a yükselmiştir. Böylece ekonomideki büyümenin etkisi ile istihdamın arttığı, ancak işgücüne katılma oranı arttığı için bunun işsizlik oranını aşağıya çekecek düzeyde olmadığı bir kere daha görülmüştür.

İşgücüne katılma oranı 2013 yılı Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puan artarak %51,3 düzeyine ulaşmıştır. İşgücüne katılma oranı erkeklerde 0,1 puan artarak %72,1'e, kadınlarda 0,5 puan artarak %31,2'ye ulaştı.

Eylül döneminde istihdam edilenlerin sayısı 336 bin kişi artmış ve 25 milyon 808 bin kişiye ulaşmıştır. Bu dönemde istihdamda tarım sektörünün payı azalmaya devam etmiştir. Eylül döneminde tarım sektöründe çalışanların sayısı 132 bin kişi azalmış ve tarım sektörünün istihdamdaki payı %24,7'ye gerilemiştir. Eylül 2013 döneminde tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise 468 bin kişi artmıştır. Tarım dışı istihdamda sanayi sektörünün payı 0,4 puan artarak toplam istihdamdaki payı %19, hizmetler sektöründe çalışanların sayısı 0,6 puan artarak toplam istihdamdaki payı %49 olmuştur. İnşaat sektörü ise bu dönemde tarım sektörü gibi istihdamda küçük bir kayba uğramış ve istihdamdaki payı 0,1 puan düşerek %7,3'e gerilemiştir.

Bu dönemde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 292 bin kişi artmış ve 2 milyon 831 bin kişiye yükselmiştir. Böylece işsizlik oranı da 0,8 puanlık yükselişle %9,9 düzeyine ulaşmıştır. İşsizlik oranı kentsel alanda geçen yılın Eylül dönemine göre 0,6 puan artarak %12'ye; kırsal alanda ise 1,8 puan artarak %5,7'ye çıkmıştır. Genç nüfusta işsizlik oranı Eylül ayında geçen yılın aynı dönemine göre 1,4 puan yükselmiş ve %19,4'e ulaşmıştır.

İşgücüne katılma oranı 0,3 puan arttı.

İstihdam edilenler 336 bin kişi arttı.

İşsizlik artmaya devam ediyor.

İşsiz sayısı 292 bin kişi ve işsizlik oranı 0,8 puan arttı. İşsizlik oranı genç nüfusta %19,4'e yükseldi.

Eylül 2013 döneminde mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam bir önceki döneme göre 8 bin kişi artarken, işsiz sayısı 25 bin kişi yükselmiştir. Böylece mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam oranı bir önceki döneme göre 0,1 puan azalmış ve %45,6'ya gerilemiştir. Bu dönemde mevsim etkilerinden arındırılmış işgücüne katılma oranı ise %50,8'de sabit kalmıştır. İşsizlik oranı ise 0,1 puan artmış ve %10,2 düzeyine ulaşmıştır.

Eylül 2013 döneminde kayıtdışı çalışanların oranı 2,9 puan azalmış ve %37,2'ye gerilemiştir. Kayıtdışılık oranı bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe %84,9'dan %83,8'e, tarım dışı sektörlerde %24,7'den %22'ye gerilemiştir.

Ödemeler Dengesi:

2013 yılı Ekim ayında, 2012 yılının aynı ayına göre ihracat %8,2 oranında düşerek 12 milyar 105 olurken, ithalat %3,7 oranında yükselmiş ve 19 milyar 480 milyon dolar olmuştur. Bu gerçekleştirmeler sonrasında dış ticaret açığı bir önceki yılın Ekim ayına göre %31,8 oranında artmış ve 7 milyar 375 milyon dolara ulaşmıştır. Böylece ihracatın ithalatı karşılama oranı da %62,1'e gerilemiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre ihracat %3,9 artarken, ithalat %5,8 artmıştır. Takvim etkilerinden arındırılmış seriye göre ise ihracat %4,7 azalmış, ithalat %11,7 artmıştır.

AB'nin toplam ihracatımızdaki payı 2012 Ekim ayında %40,1 iken, 2013 Ekim ayında %43,8'e yükselmiş ve 5 milyar 305 milyon dolar düzeyine ulaşmıştır. Ekim ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1 milyar 156 milyon dolar ile Almanya olmuştur. Almanya'yı 1 milyar 53 milyon dolar ile Irak, 805 milyon dolar ile İngiltere ve 615 milyon dolar ile Rusya Federasyonu izlemiştir. İhracatta fasıl bazında ilk sırayı 1 milyar 370 milyon dolar ile motorlu kara taşıtları ve bunların aksam parçaları almıştır. Bu faslı 1 milyar 52 milyon dolar ile kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler ile bunların aksam ve parçaları, 884 milyon dolar ile elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme verme, televizyon görüntü-ses kaydetme verme cihazları ve bunların aksam parça aksesuarları ve 726 milyon dolar ile demir ve çelik fasılları takip etmiştir.

Mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam oranı 0,1 puan azaldı, işsizlik oranı 0,1 puan arttı.

Kayıtdışı çalışanların oranı 2,9 puan azaldı.

Ekim 2013'te yıllık bazda ihracat %8,2 azaldı, ithalat %3,7 arttı.

Dış ticaret açığı %31,8 artışla 7,4 milyar dolara çıkarken, ihracatın ithalatı karşılama oranı %62,1'e geriledi.

İhracatta AB'nin payı %43,8'e yükseldi.

İhracatımızda ülke olarak 1,6 milyar dolarla Almanya; ürün grubu olarak 1,4 milyar dolarla otomotiv ilk sırayı aldı.

Ekim ayında en fazla ithalat yapılan ülke 1 milyar 963 milyon dolar ile Çin olmuştur. Çin'e sırasıyla 1 milyar 826 milyon dolar ile Almanya, 1 milyar 812 milyon dolar ile Rusya ve 1 milyar 132 milyon dolar ile İtalya takip etmiştir. İlk sırayı 4 milyar 487 milyon dolar ile mineral yakıtlar ve yağlar faslı almıştır. Bu faslı 2 milyar 386 milyon dolar ile kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, bunların aksam ve parçaları, 1 milyar 516 milyon dolar ile elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme verme, televizyon görüntü-ses kaydetme verme cihazları ve bunların aksam parça aksesuarları, 1 milyar 475 milyon dolar ile demir ve çelik ve 1 milyar 415 milyon dolar ile motorlu kara taşıtları ve bunların aksam parçaları faslı takip etmiştir.

Ekim 2013'te cari işlemler bilançosu 2 milyar 890 milyon dolar, ilk on ayda ise 51 milyar 901 milyon dolar açık vermiştir. Birçok kurum ve kişi cari açığın yüksekliğini Türkiye'nin enerji üretmek için ithal ettiği ara mallarına bağlamaktadır. Ancak dış ticaret açığını sadece buna bağlamak doğru değildir. Türkiye'nin ithalat yapısında son on yılda farklılaşmalar artmaya başlamıştır. Örneğin Çin'in Türkiye'nin toplam ithalatı içindeki payı özellikle Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne girdiği 2005 yılından bu yana hızla artmaya başlamıştır. Çin'in ithalatımızdaki ağırlığı 2005 yılında %5,8 iken, 2013 yılında Çin Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülke konumuna gelmiş ve toplam ithalatımızdan %9,9 pay almayı başarmıştır (**Tablo**). Türkiye Çin'den doğalgaz ve petrol ithal etmediği halde iki ülke arasında yılın ilk on ayındaki 17 milyar 505 milyon dolara ulaşan dış ticaret açığı "tüketimde Çin malları istilasını" göstermektedir. Çin'den yapılan ithalat son 10 yılda 8 kat artmıştır.

Türkiye Ocak-Ekim 2013 dönemindeki cari açığı son on yılda yaptığı gibi yine kısa vadeli sermaye hareketleri ile kapatmıştır. Bunda da en önemli üç kaynak öne çıkmıştır; bunlar bankaların ve Hazinesinin borçlanması ve hisse senedi piyasasına giren kaynak yoluyla gelen döviz olmuştur. Ocak-Ekim döneminde bankalar, 14 milyar 616 milyon doları kredi ve 6 milyar 952 milyon doları tahvil ihracı yoluyla toplam da 21 milyar 568 milyon dolarlık borçlanma gerçekleştirmiştir. Hazine ise bu on ay içinde 6 milyar 270 milyon dolarlık net DİBS satmıştır.

Mevcut tabloyu TCMB Başkanı Erdem Başçı "yurtdışından portföy yatırımı geldiği sürece cari açığa sorun olmaz" şeklinde özetlemiştir.

İthalatta ülke olarak 2 milyar dolarla Çin; ürün grubu olarak 4,5 milyar dolarla yakıtlar ilk sırayı aldı.

Cari işlemler açığı Ekim ayında 2,9 milyar dolara, ilk 10 ayda ise 51,9 milyar dolara çıktı.

Çin mallarının istilasını: Cari açığın nedenini sadece enerji üretimi için gerekli ara mallarla ilgili görmek doğru değil. Çin'den bu nevi mal ithal etmediğimiz halde Çin ile dış ticaret açığımız 17,5 milyar dolar.

Çin'den yapılan ithalat son 10 yılda 8 kat arttı.

İlk 10 ayda cari açık kısa vadeli sermaye hareketleri yoluyla kapandı.

TCMB, cari açığın sürdürülebilirliğini sıcak para girişine bağlıyor.

Para ve Maliye Politikası:

TCMB 2013 yılının son haftasına girilirken 2014 yılında izleyeceği para ve kur politikasını açıklamıştır. Buna göre 2014 yılında TCMB'nin izleyeceği politikanın ana hatları şöyledir:

- TCMB'nin temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır. Enflasyon oranı hedefi %5 olarak belirlenmiştir. Belirsizlik aralığı önceki yıllarda olduğu gibi her iki yönde %2 olarak korunmuştur.
- TCMB'nin fiyat istikrarına odaklı para politikası devam edecektir. Bu çerçevede uygulamakta olduğu rezerv opsiyonu mekanizmasındaki oranları artıracaktır.
- TCMB 2014 yılında da enflasyon hedefinden vazgeçmeksizin finansal istikrarı gözetmeye devam edecektir.
- Bunu sağlamak için TCMB, sermaye akımının hacmini belirlemeye yönelik politikalar üretecektir.
- TCMB iç talebi kısıtlamak amacıyla temkinli para politikası duruşunu devam ettirmeyi öngörmektedir. Kredi büyümesini, kredi plasmanını tüketiciden çok ticari kredilere yönlendirecektir.
- 2014 yılında para ve kur politikasında, zorunlu karşılıklarda değişikliğe gidilecektir. Bu çerçevede zorunlu karşılıklar uygulaması basitleştirilecektir.
- 2014 yılında likidite yönetiminde TCMB daha aktif olacaktır. TCMB'ye bankalar limitsiz TL verebilecek, ihtiyacı olan bankalar da TCMB'den TL alabilecektir. Geç likidite penceresi uygulamasına devam edilecektir.
- BDDK'nın yeni önlemleri ve Merkez Bankası'nın yeni likidite politikasıyla tüketici kredileri plasmanı sınırlandırılacaktır.
- TCMB şu günlerde döviz kurunda yaşanan dalgalanmayı sınırlamak için yıl sonuna kadar her gün 450 milyon, toplamda da 3 milyar dolar satacaktır. Ocak ayında ise günlük 100 milyon dolar, toplamda da 3 milyar dolar satacaktır. Gerekli oldukça bu müdahale devam edecektir.

TCMB 2014 para ve kur politikasını açıkladı.

TCMB'nin 2014 yılına ilişkin temel amacı fiyat istikrarını sağlamak, hedef enflasyon %5.

TCMB sermaye akımının hacmini belirlemeye çalışacak, iç talebi kısmak için ticari kredilere ağırlık verecek.

Zorunlu karşılıklar basitleştirilirken, likidite yönetiminde TCMB daha aktif konuma gelecek, döviz kuru dalgalanmalarını kontrol altında tutacak önlemler alacaktır.

TCMB bu kararları alırken 2013 yılı sonunda enflasyon oranının %7 dolayında olacağını beklediğini de açıklamıştır.

Kasım ayında Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) bir önceki aya göre %0,01; bir önceki yılın Aralık ayına göre %6,91; bir önceki yılın aynı ayına göre %7,32 ve on iki aylık ortalamalara göre %7,39 yükselmiştir. Aylık bazda en yüksek artış %3,27 ile giyim ve ayakkabı grubunda gerçekleşmiştir. Ana harcama grupları itibarıyla 2013 yılı Kasım ayında TÜFE, sağlık grubunda %0,76; eğlence ve kültür grubunda %0,65; lokanta ve oteller grubunda %0,64 artmıştır. Kasım ayında TÜFE sepetinde yer alan 437 maddeden 53'ünün fiyatları değişmemiş, 291 maddenin ortalama fiyatları yükselmiş, 93 maddenin ortalama fiyatları düşmüştür.

2013 yılı Kasım ayında Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) bir önceki aya göre %0,62; bir önceki yılın Aralık ayına göre %5,80; bir önceki yılın aynı ayına göre %5,67 ve on iki aylık ortalamaya göre %4,10 artmıştır. ÜFE aylık bazda tarım sektöründe %0,87; sanayi sektöründe %0,57 yükselmiştir. Sanayi grubunda yer alan madencilik ve taşocakçılığı sektöründe fiyatlar %0,32; elektrik, gaz ve su sektöründe %0,86 düşmüş, imalat sanayi sektöründe %0,76 artmıştır. ÜFE sepetinde yer alan 788 maddeden 158 maddenin fiyatları değişmemiş, 397 maddenin fiyatı artmış, 233 maddenin fiyatı ise düşmüştür.

Para politikasında bu gelişmeler olurken, maliye politikasının temel göstergesi olan Merkezi Yönetim Bütçesi verileri Kasım ayında da mali istikrarı koruyucu bir gelişme göstermiştir. Merkezi Yönetim Bütçesi geçen yıl Kasım ayında 5,4 milyar TL fazla verirken, bu yılın Kasım ayında 6,4 milyar TL fazla vermiştir. Yine 2012 yılı Kasım ayında 8,9 milyar TL faiz dışı fazla verirken, bu yıl 8,2 milyar TL fazla vermiştir. Kasım ayında Bütçe gelirleri 2012 yılının aynı ayına göre %10,7 oranında artmış ve 36,9 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bütçe giderleri ise %9,1 artmış ve 30,5 milyar TL olmuştur. Kasım ayında cari transfer giderleri geçen yılın aynı ayına göre %22,9 oranında artmış ve bütçe giderlerinin %36,6'sına denk gelen 11,1 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

2013 yılı Ocak-Kasım döneminde Merkezi Yönetim Bütçesi mali istikrarı sağlayan bir bütçe olmuştur. Nitekim 2012 yılı Ocak-Kasım döneminde 13 milyar 335 milyon TL açık veren bütçe, bu yıl aynı dönemde 1 milyar 241 milyon TL açık vermiştir. 2012 yılı Ocak-Kasım döneminde 33,4 milyar TL faiz dışı fazla verilirken, 2013 yılının aynı döneminde 46,8 milyar TL faiz dışı fazla verilmiştir. 2013 yılı Ocak-Kasım döneminde cari transfer giderleri ise geçen yılın aynı dönemine göre %15,3 oranında artarak 134 milyar 134 milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

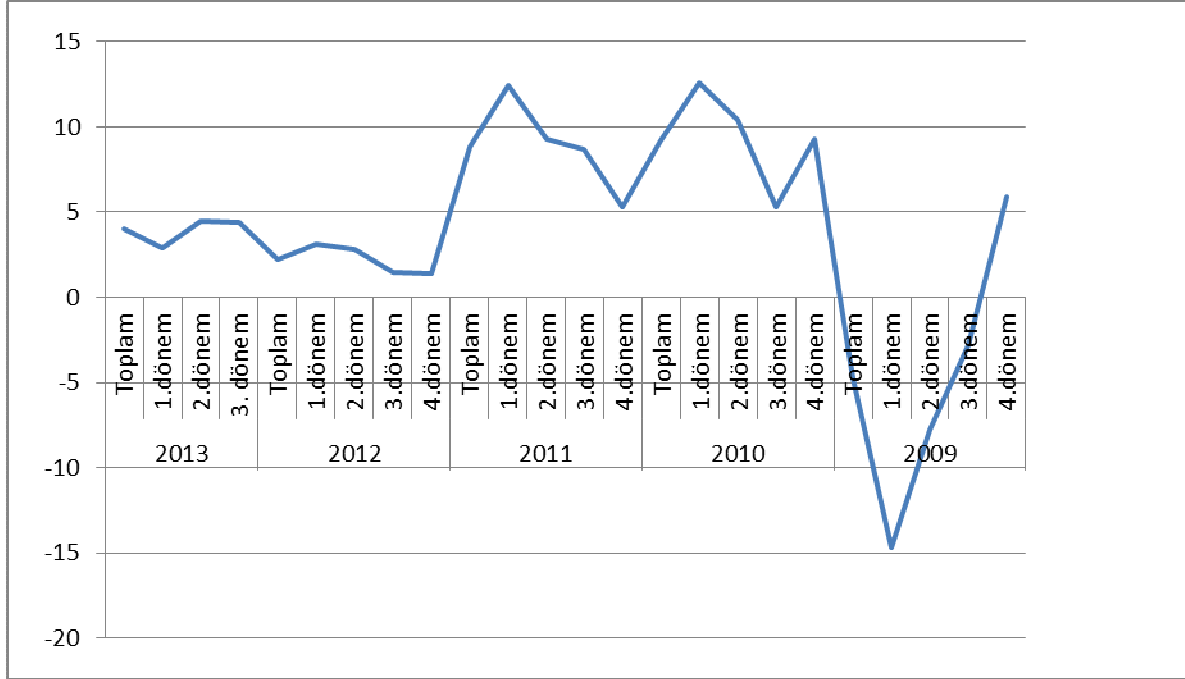
TCMB'nin 2013 enflasyon tahmini %7.

TÜFE yıllık bazda %7,32 arttı.

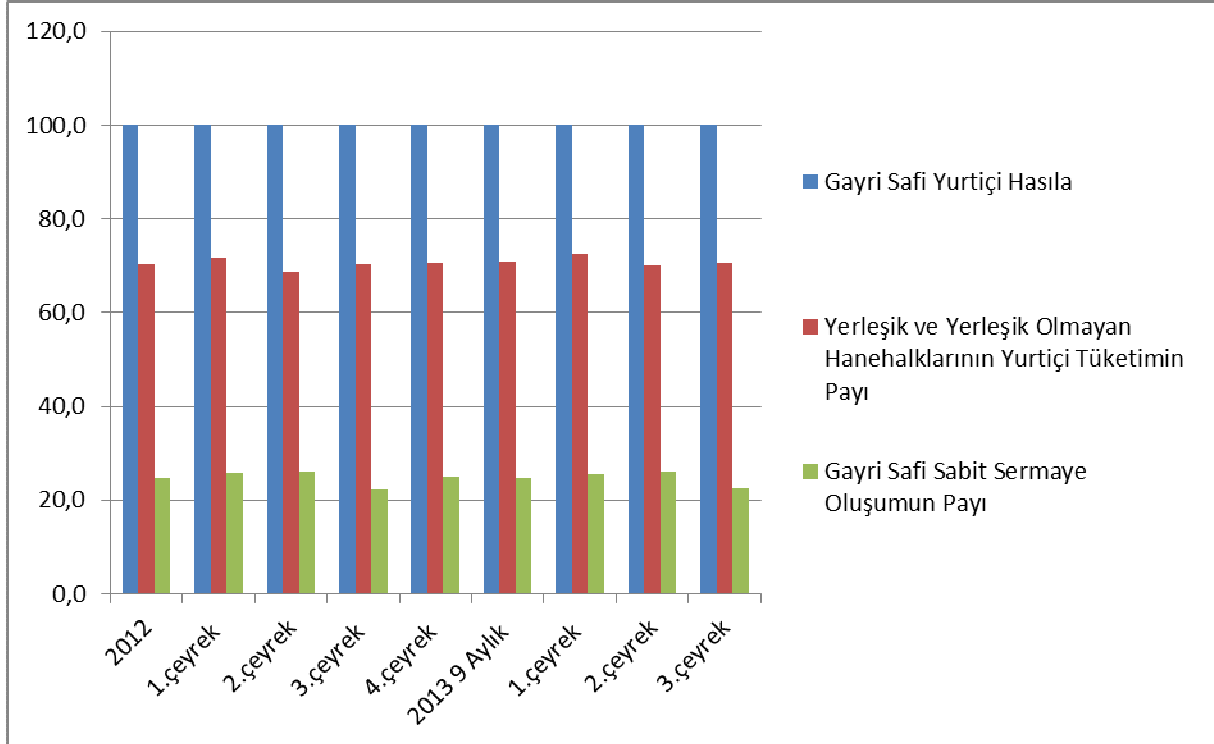
ÜFE yıllık bazda %5,67 arttı.

Kasım ayında bütçe 6,4 milyar TL fazla verdi. Yıllık bazda bütçe gelirleri %10,7; bütçe giderleri %9,1 arttı.

Bütçe ilk 11 ayda da mali istikrarı korudu. 2012'nin ilk 11 ayında 13,3 milyar TL açık verilirken, bu yıl aynı dönemde açık 1,2 milyar TL'ye geriletildi.

Şekil 1: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Gelişme Hızı (1998 fiyatlarıyla)

Kaynak: TÜİK, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla III. Çeyrek 2013 Haber Bülteni, 10 Aralık 2013

Şekil 2: Harcamalar Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Payları (1998 fiyatlarıyla)

Kaynak: TÜİK, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla III. Çeyrek 2013 Haber Bülteni, 10 Aralık 2013

Tablo : Türkiye- Çin Dış Ticaretinin Görünümü (Milyar \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Açığı	Toplam İthalat İçinde Çin'in Payı (%)
2003	504	2610	-2106	3,7
2004	391	4476	-4085	4,5
2005	549	6885	-6336	5,8
2006	693	9669	-9669	6,9
2007	1039	13234	-12195	7,7
2008	1437	15658	-14221	7,7
2009	1600	12676	-11076	8,9
2010	2269	17180	-14911	9,2
2011	2466	21693	-19227	9,0
2012	2833	21295	-18462	9,0
2013 (*)	2969	20465	-17505	9,9

(*) Ocak-Ekim dönemi

Kaynak: TÜİK